

Poznámky k výskytu mety temnostní na Kokořínsku

Lokalita Chlum, malá obec asi s 300 obyvateli, leží 4,5 km severně od Dubé v okrese Česká Lípa. Její geologické podloží tvoří převážně kvádrové pískovce křídového stáří na území České tabule, konkrétně v oblasti Ralské pahorkatiny, na úpatí Maršovického vrchu. Obec je obklopena oddělenými částmi chráněné krajinné oblasti Kokořínsko – Máchův kraj, ale sama přímo na území CHKO neleží. Nachází se v ní několik památkově chráněných roubených staveb z přelomu 18. a 19. stol. Jednou z nich je i chalupa č. p. 15, jejíž sklepní prostory vyhloubené v pevném pískovci poskytují vhodný biotop pro některé troglofilní, tedy jeskyně a jiné podzemní prostory vyhledávající, druhy organismů. K zajímavým příkladům patří i pavouk meta temnostní (*Meta menardi*).

Tomuto druhu byl v Živě již dříve věnován článek (2012, 3: 131–132), když se z podnětu evropských arachnologů meta temnostní stala pavoukem r. 2012 a zároveň byla zvolena jeskynním živočichem roku. Protože od té doby uplynulo několik let, stručně si alespoň připomeňme, že jde o zástupce čeledi čelistnatkovití (Tetragnathidae) – i když se jí říkalo také křížák temnostní, mezi pravé křížáky (Araneidae) nepatří. Má poměrně velký areál v celé palearktické oblasti. U nás vyhledává jeskyně, skalní rozsedliny, štoly a hlubší vrstvy kamenných sutí nebo právě sklepy vytesané ve skalách. Vhodné biotopy bývají vlhké, ale ne mokré, s konstantní teplotou neklesající pod 7 °C. Samci mety dorůstají velikosti těla 11–13 mm, samice 14–17 mm. Hlavohruď mají červenohnědou, zadeček světle nebo tmavě hnědý s černými skvrnami, nohy hnědé s černými prstenci. Druh lze zaměnit s metou jeskynní (*Metellina merianae*), která bývá menší a zbarvená více do šeda. V západní Evropě najdeme i druh *Meta bourneti*, u nás však nežije. Samice mety temnostní od poloviny července do počátku srpna předou velké kokony o průměru 2–3 cm, které zavěšují za vlákno na strop, takže

vypadají jako malé lucerny (obr. 2). Každý kokon obsahuje 200–300 vajíček a samice je hlídá. Na konci srpna se kokony začínají rozpadat, ale mláďata je opouští až na jaře. Kruhová síť mety dosahuje 20–30 cm v průměru a je značně zredukováná. Na rozdíl od pravých křížáků nemá zapředené políčko uprostřed. Pavouk nesedí v centru sítě, ale většinou poblíž stěny, kde může lovit lezoucí bezobratlé živočichy – lov nezávislý na lapací síti je pravděpodobně adaptací k podzemnímu životu (další podrobnosti o druhu najdete ve zmíněném článku v Živě).

Náš první nález mety temnostní v obci Chlum pochází někdy z května nebo června 1979, kdy jsme chalupu zakoupili a začali s její podrobnější prohlídkou. Hned po otevření dřevěných a zřejmě dlouho nepoužívaných vrátek do sklepa jsme spatřili asi 15–20 kokonů mety temnostní. Visely na stropě chodby sestupující po schodech do rozsáhlých podzemních prostor. Výskyt kokonů byl omezen na plochu ve vzdálenosti 2–3 m dále a níže od vchodu, v místě mírného přítmí, kam netěsnostmi vrátek pronikala část světla a proudil suchý vzduch zvenčí. Nikde hlouběji v úplné tmě a větší vlhkosti

1

2

sklepa jsme tyto pavouky nenašli. Protože bylo potřeba sklep vyčistit od shnilých beden na ovoce, došlo při zásahu šířením bohužel k vymizení těchto pavouků, kteří se na původním místě začali zase objevovat až po několika letech, někdy od jara 1985 nebo 1986. Postupně jich přibývalo, až se jejich početnost v posledních letech (asi po r. 2015) ustálila přibližně na 10 dospělých pavoucích a kolem 15 až 20 kokonů ročně. Mety i v současnosti využívají výše popsanou část chodby do sklepa, další prostory neosídľují.

Podle dostupných informací byla meta temnostní kromě Kokořínska zjištěna v podobných podmínkách chalup též na Broumovsku.

1 Dospělý jedinec mety temnostní (*Meta menardi*)

2 Detailní pohled na dva kokony mety temnostní. Skutečná výška kokonu včetně závěsného vlákna od stropu dosahuje asi 2,5–3 cm.

3 Skupina kokonů na stropě výklenku v pískovcové stěně sklepní chodby. Chlum na Kokořínsku. Snímky: Z. Jáně

3